

1. Щодо визначення моменту укладення договорів, які потребують нотаріального посвідчення та державної реєстрації, ми пропонуємо вважати такі договори укладеними з моменту нотаріального посвідчення; з моментом державної реєстрації треба пов'язувати виникнення, зміну чи припинення права власності тощо.
2. Недотримання форми правочинів, договорів, передбаченої законом, говорить про неукладеність договорів, а не про їх недійсність. Пропонуємо ст. 547, 981, 1047, 1051, 1055 ЦК України викласти в наступній редакції, правочин (договір), вчинений із недодержанням письмової (письмової нотаріальної) форми, є неукладеним. Тобто, слово „нікчемний”, „недійсний” замінити на слово „неукладений”.

Бібліографічні посилання:

1. *Бородовський С.О.* Деякі питання укладення, зміни і розірвання договору в цивільному праві України // Юридична Україна. – 2005. - № 1.
2. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / За заг. ред. Г.П. Знаменського, В.С. Щербини, - 2008.
3. *Романюк Я.М.* Момент вчинення правочину та його правове значення // Вісник Верховного Суду, 2009. - № 8 (108). С.36.
4. Цивільний кодекс України. Науково-практичний коментар / За заг. ред. Є.О. Харитонова, Н.Ю. Голубевої. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців „Правова єдність”, 2008. – 740 с.
5. Цивільне право України. Загальна частина: Підручник / За ред. І.А. Бірюкова, Ю.О. Заїки: КНТ, 2006. – с.436.
6. *Романюк Я.М.* Момент вчинення правочину та його правове значення // Вісник Верховного Суду, 2009. - № 8 (108). С.38.

УДК 342.511+342.53

О. М. Слісаренко

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

**ХАРАКТЕРИСТИКА ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ТА ПАРЛАМЕНТСЬКИХ
РЕСПУБЛІК У ПРАЦЯХ В. Т. ВІЛЬСОНА**

Статтю присвячено аналізу типів республік в історико-правових працях В. Вільсона. Ключові слова: президент, парламент, республіка, конституційний лад.

Стаття посвящена аналізу типів республік в историко-правових трудах В. Вільсона. Ключевые слова: президент, парламент, республика, онституционный строй.

The article is devoted to the analysis of republic's types in the historical-judiciary works of Woodrow Wilson. Key words: presedent, parlament, republica, constitutional government.

Вудро Томас Вільсон належить до покоління американських юристів, на очах та за участі яких здійснювались гігантські соціальні зрушення в державно-політичному житті багатьох народів планети. Народившись у 1856 році, Вільсон у дитинстві та юності був сучасником грандіозних змін в американському суспільстві під час Громадянської війни та Реконструкції, що фактично стали другою американською революцією (1861 – 1877), він чув про революцію в Японії (1868) та буржуазні реформи в Росії (1861 – 1874), а також про події в Європі – об'єднання Німеччини (1864 – 1871), Паризьку комуну у Франції (1871), об'єднання Італії (1859 – 1870). Згодом він, уже досвідчений учений, був свідком Російської (1905 – 1907) та Китайської (1911 – 1912) революцій, перших імперіалістичних воєн: англо-бурської, японсько-китайської, іспансько-американської та російсько-японської.

Ці буремні події світі вплинули на формування етико-світоглядних поглядів та наукових концепцій молодого американського вченого, учня відомого американського політолога та юриста Герберта Адама з Балтиморського університету. Великий вплив на Вільсона справили й публічні лекції англійського соціолога Герберта Спенсера, які він також слухав на початку 1880-х рр. Під цим впливом Вільсон сформувався як представник напряму порівняльного правознавства. Можна сперечатися, настільки оригінальним теоретиком він був, але в цілому популярність його праць у світі на межі XIX – XX ст. була безперечною [4]. Основною темою його теоретично-правових та історично-правових досліджень можна визначити вивчення двома такими матаннями:

1. Чи залежить розвиток націй та держав від вибору форми правління?
2. Чи дійсно державний лад США є найкращим і в чому полягає його перевага над іншими?

Аналізу конституційно-державного ладу в його історичному розвитку присвячена велика праця «The State: Elements of historical and practical politics» (1889). Фактично вона являє собою підручник, у якому аналізуються форми правління від первісних часів до кінця XIX ст., у першу чергу Давніх Еллади та Риму, середньовічних німецьких державних утворень та сучасних Франції,

Німеччини, Англії, Швейцарії, США, Австро-Угорщини та Шведсько-Норвезької монархії, тобто семи основних держав світу, окрім Італії та Росії. У російському перекладі книгу видано в 1905 р. [1]. Дещо раніше, у 1885 р., було опубліковано меншу, але більш оригінальну працю з аналізу діючого державного ладу його рідної країни – «Congressional government». Російський переклад був зроблений з двадцятого видання, тобто з урахуванням авторського коригування на 1900 р. [2]. Саме остання праця більш детально й різнобічно аналізує співвідношення президентської та парламентської республік. У раніше опублікованих працях автор уже висвітлював фундаментальні погляди В. Вільсона як переконаного республіканця, проте не акцентував його аргументації на користь тієї чи іншої форми республіки [4;5].

Які ж постулати висуває В. Вільсон щодо типів республіки? Хоча він у всіх працях і подальшій діяльності на посаді Президента США виступав як палкий патріот, переконаний у перевагах державного ладу своєї країни, однак він не приховував і його недоліків, виступав як оригінальний критик існуючого ладу. Зокрема, для кінця XIX ст. він відзначає існування в США — не за Конституцією, а реально — парламентської республіки. У ній вирішальну роль відіграє Конгрес Сполучених Штатів. Вільсон викриває механізм такого перетворення, коли всупереч Конституції, де проголошено розподіл влад, у США керує Конгрес, подібно до англійського парламенту. А Конгресом керує партія-переможець виборів. «Хоча міністрів призначає президент, але через інститут постійних фінансових комітетів Конгрес підкоряє своїй більшості їх політику, оскільки без грошей неможливе виконання жодної політичної програми» [2, с.ІІ].

Оскільки Конгрес перетворився з органу публічної політики на орган кулуарного керівництва через систему постійних комітетів, зростає роль спікера нижньої палати Конгресу, який за допомогою відносно маленького Розпорядчого комітету (аналог нашого Регламентного комітету Верховної Ради) визначає порядок денний палати представників, може притримати розгляд того чи іншого білля (законопроекту) чи, навпаки, прискорити його. Таку схему В. Вільсон називає «секретним діловодством» [2, с.4]. Водночас Вільсон відмежовує існуючу в США форму конгресового правління від класичного парламентарного правління (за зразком Британії). Тут парламентарне правління здійснюється через відповідальний перед ним уряд, тоді як у США наприкінці XIX ст. уряд, призначений Президентом і ним очолений, реально мало що здатен зробити всупереч волі постійних комітетів

Конгресу. У такий спосіб Вільсон підкреслює, що система стримувань та противаг, задумана у Конституції (checks and balances), за сто років перетворилась у просте верховенство Конгресу, де керують лідери політичної партії-переможця. При цьому ці лідери не посідають провідних місць ні в уряді, ні в парламенті. Вони керують через головування в окремих найбільш важливих комітетах.

До певної міри така система управління законодавчим процесом, а фактично й виконавчою гілкою влади зближує Конгрес США не стільки з парламентською системою Третьої республіки у Франції або Англії, скільки з Рейхстагом Німеччини. Не називаючи це олігархічним правлінням, Вільсон настановує читача саме на цю думку. Також прискіпливо й детально аналізує В. Вільсон причини слабкості президентської влади в США. При цьому Конституція закріплює в країні саме президентську республіку, де голова держави одночасно очолює й уряд. Крім уже вказаної системи постійних парламентських комітетів, що через бюджет впливають на уряд і окремих секретарів (міністрів), Вільсон підкреслює ще й особистий фактор, так би мовити роль особи. «Не підлягає жодному сумніву, що якби на посаді президента завжди перебувала людина з енергійною вдачею, визначними здібностями та серйозним політичним вихованням, то й президентська влада завжди б мала найвищий авторитет та значення, була б дійсним осередком управління та натхненником політики» [2, с.41].

Чому ж такі енергійні люди були президентами США в перші 20 років їх існування, а надалі стали безбарвними постатями, чиї імена й згадати важко? Головною причиною цього, на думку Вільсона, стало обрання кандидатів у президенти партійними з'їздами – конвентами та абсолютна залежність виборців президента в штаті від керівництва партії. Висування ж політиків з коротким політичним минулим та незначними особистими якостями стало наслідком обмеження реальної влади президента, а не навпаки. Щоб залишити слід в історії, президент повинен значною мірою або стояти над внутрішньопартійними лідерами, або сам очолювати партію, бути її харизматичним лідером. Саме таким був А.Лінкольн, і згодом сам Вільсон вчинив точно так само, перемігши на президентських виборах 1912 р. Тоді він не погодився з диктатом грошових мішків демократичної партії, а заявив, що своєю перемогою завдячує лише волі Всевишнього. Усі вісім років свого президентського терміну він проводив, можна сказати, надпартійну політику, розраховуючи не стільки на кулуарні домовленості та гроші, скільки на

власну популярність та пряме звернення до народу. У цьому компоненті він поступався іншому політичному візаві – Теодору Рузвельту, але все ж домігся відносно більших успіхів, не в останню чергу завдяки науковому аналізу ситуації та прогнозуванню суспільного життя.

Власне, він уже в своїх працях вбачав реальний шлях повернення авторитету президентській посаді без втручання в конституційний процес. Вільсон взагалі був надзвичайним прихильником Конституції США і заперечував необхідність її радикальних змін. Ресурсом президентської влади, на його думку, була зовнішня політика. Точніше, активізація участі президента в міжнародних відносинах, особливо в питаннях війни та миру, управління заморськими територіями, що саме з'явилися у США [2, с. 5,6]. І дійсно, якщо поглянути на історію США минулого століття, то так звані «сильні президенти» були вправними дипломатами й знаними міжнародними авторитетами – сам В. Вільсон, Ф. Рузвельт, Д. Кеннеді, Р. Рейган. Президенти, які нехтували міжнародними справами або невміло їх здійснювали, не відрізнялися ж успішністю і у внутрішній політиці – Г. Гувер, Г. Трумен, Л. Джонсон, Р. Ніксон, Д. Картер, Д. Буш – батько. Так, у ході наукового аналізу історичного й конституційного розвитку США та ряду провідних країн Заходу Вільсон доходить до висновку про неминучість переходу країн до демократії, а серед демократичних республік саме президентські республіки мають найбільший ресурс для подолання кризових ситуацій – політичних, фінансових, промислових, природничих. Водночас він застерігав від безоглядного копіювання чужого досвіду: «Кожен народ, кожна нація повинні жити та розвиватись, спираючись лише на власний досвід. Народ завжди повинен залишатись вірним своєму минулому та не кидатись безоглядно до нових, невипробованих форм життя. Найвірніший метод політичного розвитку полягає в поступовому пристосуванні старих форм до нових життєвих потреб» [1, с.569].

Вільсон убачав можливість поєднання конституційно-правових засад і суто політичних методів управління для модернізації існуючої державної системи. У своїй подальшій політичній кар'єрі він поєднував обидва напрями діяльності. Він став єдиним президентом США, що провів до Конституції найбільше поправок – цілих чотири, але все ж віддавав перевагу методам особистого впливу на палати Конгресу.

Бібліографічні посилання

1. *Вильсон В.* Государство. Прошлое и настоящее конституционных учреждений/ *Вильсон В.* – М., 1905.
2. *Вильсон В.* Государственный строй Соединенных Штатов. – С. Пб., 1909.
3. *Слісаренко О. М.* Політико-правові аспекти протистояння Конгресу та Президента в США на початку ХХ ст./ *Слісаренко О. М.* // Держава і право: зб. наук. пр. Юридичні і політичні науки. [Спецвипуск]. – К., 2005.
4. *Слісаренко О. М.* Розповсюдження в Росії історико-юридичних праць В. Вільсона/ *Слісаренко О. М.* // Держава і право: зб. наук. пр. Юридичні і політичні науки. [Спецвипуск]. – К., 2007.
5. *Слісаренко О. М.* Формування концепції державного управління в працях В. Вільсона/ *Слісаренко О. М.* // Актуальні проблеми державного управління. – 2005. – Вип. 1(19).

УДК [342 + 334.724.2]: 061.1 ЄС

О. Г. Снісаренко

Дніпропетровський регіональний інститут Академії державного управління при Президентіві України

ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МУНІЦИПАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

В статтє проаналізовано вплив правового регулювання підприємництва в Європейському Союзі на муніципальну реформу в сучасній Росії. Ключові слова: Європейський Союз, Російська Федерація, муніципальне право, муніципальна підприємницька діяльність.

У статтї проаналізовано вплив правового регулювання підприємництва в Європейському Союзі на муніципальну реформу в сучасній Росії. Ключові слова: Європейський Союз, Росія, муніципальне право, муніципальна підприємницька діяльність.

The article is devoted to problem of creation legal and financial base for municipal enterprises in Russia and countries of European Community. Keywords: European Community, Russia, municipal enterprises, legal and financial base.

Державне будівництво в нашій країні в умовах світової фінансової кризи потребує здійснення подальших реформ в економічній системі, яка б забезпечувала потреби громадян України. За таких обставин слід звернути увагу на те, якою мірою місцеве самоврядування в змозі взяти участь у вирішенні цієї важливої проблеми. Самоорганізація населення є запорукою загального розвитку всієї країни, але самоврядування повинно мати достатню